

Valtiovarainministeriö
Kirjaamo
PL 28
00023 VALTIOEUVOSTO

Viite: VM0056:00/2009

HE laiksi sidotusta pitkäaikaissäätämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 13.5.2009 päivätyllä lausuntopyynnöllä NASDAQ OMX Helsinki Oy:n lausuntoa yllä mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi sekä esitykseen liittyvästä veroesityksestä (jäljempänä yhdessä PS -ehdotus tai ehdotus). NASDAQ OMX Helsinki Oy (jäljempänä Helsingin Pörssi) kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksista ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Helsingin Pörssi suhtautuu esitykseen hyvin myönteisesti ja pitää positiivisena sitä, että uudessa esityksessä on laajasti huomioitu vuoden 2004 lausunnoissa esitettyjä näkemyksiä, erityisesti pitkäaikaissäätämiseen liittyvien sijoituskohteiden laajentamisesta.

Vaikka Suomessa lakisääteinen eläketurva antaa myös tulevaisuudessa perustan vanhuusajan toimeentulolle, väestön ikääntymisen vuoksi tulisi vapaaehtoista varautumista vanhuusajan menoihin kannustaa. Verotuksella on perinteisesti ollut erittäin suuri ohjaava vaikutus säästämisikäyttyymiseen. Ehdotus antaakin yksityishenkilöille kannustimen pitkäjänteiseen säästämiseen ja sijoittamiseen sekä mahdollisuuden osallistua suoraan osakemarkkinoille.

Laaja kansainvälinen vertailu osoittaa, että lakisääteisen eläketurvan lisäksi useissa eri Euroopan valtioissa on käytössä jonkinlainen pitkäaikaiseen sijoittamiseen perustuva lisäeläkemalli. Tältä osin ehdotus seuraa siis myös kansainvälistä kehitystä kannustamalla yksityissijoittajia säästämiseen.

Toimivat pääomamarkkinat ovat suomalaisille yrityksille elintärkeä osa talouden infrastruktuuria. Viime vuosina (erityisesti 2004-2007) pörssiyhtiöillä ei kuitenkaan ole ollut suurta tarvetta kerätä uutta osakepääomaa markkinoilta, koska luottomarkkinat ovat olleet likvidit ja korkomarginaalit kohtuullisia. Luottomarkkinoiden tilanne on muuttunut, ja varsinkin yritysten luotonsaanti on merkittävästi vaikeutunut. On tärkeää huomata, että osa tästä muutoksesta on rakenteellista eikä korjaudu taloussuhdanteen kääntyessä. Tästä syystä oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarve tulee jatkossa kasvamaan, mikä puolestaan lisää osakeanteja ja pörssilistautumisia.

Suomen osakemarkkinoilla on kotoperäisiä markkinoiden kehittymistä vaikeuttavia ongelmia, kuten ohut kotimainen sijoittajapohja, pörssiyhtiöiden vähäinen määrä sekä suhteellisen heikko osakkeiden likviditeetti, ehkä kymmenkuntaa eniten vaihdettua osaketta lukuun ottamatta.

Nykyään kun suurin osa pääomamarkkinoiden sääntelystä perustuu EU-direktiiveihin, ei rahoitusmarkkinoiden kilpailukykyyn juurikaan voida vaikuttaa kansallisella sääntelyllä. Verotuksen ohjaava merkitys pääomamarkkinoiden kehittämisessä korostuu siksi entisestään.

Edellä esitetyistä syistä johtuen näemme, että juuri nyt, erityisesti nykyisessä suhdannetilanteessa, on kriittisen tärkeää käyttää mahdollisuus kehittää suomalaista pitkäaikaisomistusta suomalaisissa yrityksissä, jotta yritysten rahoitusmahdollisuudet tulevaisuuden kasvuun, investointeihin ja työllistämiseen voidaan turvata. Esitys pitkäaikaissäätämisen tukemisesta yhdistää kannatettavalla tavalla yritysten rahoituksen turvaamisen riittävän kannustavaan, joustavaan, läpinäkyvään ja kustannustehokkaaseen tapaan edistää suomalaista omistamista ja pitkän aikavälin osakesääntämistä.

Muuttuneessa rahoitusmaailmassa pitkän aikavälin oman pääoman ehtoisen rahoituksen varmistaminen Suomessa on ensiarvoisen tärkeää. Nyt ehdotettu hallituksen esitys pitkäaikaissäätämisen edistämisestä on tässä mielessä merkittävä edistysaskel, jonka toteuttamisessa ei saa viivytellä.

Helsingin Pörssi pitääkin tärkeänä, että ehdotus saatetaan voimaan mahdollisimman pian.

Säästövarojen sijoittamien/sijoituskohteet

PS -ehdotuksen mukaan säästämissopimuksia saisivat tarjota talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt sekä niihin rinnastettavat Suomessa toimivat ulkomaiset palveluntarjoajat. Helsingin Pörssi pitää ehdotettua palvelutarjoajien piirin laajentamista nykyisestä välttämättömänä vapaan ja neutraalin kilpailun varmistamiseksi. Säästämisvaihtoehtojen ja palveluntarjoajien laajentamisen voidaan olettaa lisäävän läpinäkyvyyttä ja alentavan pitkäaikaissäätämiseen liittyviä kustannuksia. Tämä edistää säästöjen karttumista, joka on myös yhteiskunnan edun mukaista.

Arvopaperimarkkinalain mukaista arvopaperin määritelmää pidetään ehdotuksessa liian laajana. Ehdotuksen mukaan esimerkiksi johdannaisten käyttö olisi sallittua ainoastaan suojaamistarkoituksessa sijoituskohteiden osake- ja valuuttakurssien tai korkojen muutoksilta tai muulta sijoituskohteiden tuoton tai pääoman arvon alentumiselta. Lisäksi sijoitukset yritysten ja yhteisöjen liikkeeseenlaskettuihin joukkovelkakirjalainoihin eivät olisi mahdollisia muutoin kuin silloin, kun tällaiset lainat olisivat julkisen tai monenkeskisen kaupankäynnin kohteena.

Ehdotusta voidaan kuitenkin pitää tältä osin epäjohdonmukaisena, sillä ehdotuksen mukaan mainittuihin instrumentteihin olisi kuitenkin mahdollista sijoittaa sijoitusrahastojen kautta. Helsingin Pörssi katsoo, että johdannaisten käytön sallimista osana pitkäaikaista sijoitussalkkua tulisi harkita erityisesti silloin kun sijoittajan kokemusta ja tuntemusta johdannaisista voidaan pitää riittävänä. Toisaalta edellytystä joukkovelkakirjalainojen käyttämisestä sijoituskohteena vain silloin kun ne ovat julkisen tai monenkeskisen kaupankäynnin kohteina voidaan pitää

perusteltuna, sillä julkinen hinnanmuodostus lisää sijoituskohteiden läpinäkyvyyttä.

Erityisen positiivisena Helsingin Pörssi pitää ehdotuksessa esitettyä mahdollisuutta suoriin osakesijoituksiin. Pörssisäätiön tekemään kotitalouksien säästötutkimuksen (2009) perusteella on todennäköistä, että kotitalouksien tekemistä osakesijoituksista suuri osa kohdistuu kansallisiin yhtiöihin. Myös Ruotsissa toteutettu pitkäaikaissäästämistä koskeva malli on lisännyt kotimaista omistusta yhtiöissä. Lisäpääoman saannilla on pitkällä tähtäimellä positiivisia vaikutuksia yhtiöiden vakavaraisuuteen, mahdollisuuteen tehdä investointeja ja työllisyyteen.

Vaatus asiakkaan varojen pitämisestä erillään palveluntarjoajan varoista on tarpeellinen.

Hajauttaminen

PS -ehdotuksen mukaan palveluntarjoajalle säädettäisiin velvollisuus riittävästi hajauttaa säästövarojen sijoittamiseen liittyvät riskit. Ehdotuksessa ei kuitenkaan määritellä tarkemmin, milloin hajautusta olisi pidettävä riittävänä vaan se riippuisi sopimusehdoissa määritellystä sijoitusstrategiasta ja riskitasosta.

Ehdotusta voidaan pitää perusteltuna sillä se huomioi tapauskohtaisesti sijoittajan kokemuksen, taloudellisen aseman ja mahdolliset tavoitteet, jotka palveluntarjoajan tulee selvittää ennen pitkäaikaissäästämiseen liittyvän sopimuksen tekemistä. On kuitenkin huomioitava, että liian tiukkojen vaatimusten asettaminen sijoitusten hajauttamiselle saattaa joissakin tilanteissa olla epäedullista säästäjälle. Ehdotus perustuu joka tapauksessa erittäin pitkän aikavälin säästämiseen (keskimäärin todennäköisesti 20-30 vuotta), joka jo itsessään rajaa hajauttamistarvetta. Finanssivalvonnan tulisi voida, kuten ehdotuksessa on mainittu, antaa asiassa tarkempia määräyksiä.

Oikeus vaihtaa palveluntarjoajaa

Pitkäaikaissäästäjällä olisi oikeus irtisanoa säästämissopimus kesken säästöajan vain, mikäli säästövarat siirrettäisiin toiselle palveluntarjoajalle ja säästäjä tekee uuden sopimuksen uuden palveluntarjoajan kanssa. Oikeus ei koskisi vanhoja eläkevakuutus sopimuksia.

Helsingin Pörssi pitää siirto-oikeutta tarpeellisena. Tältä osin kansallinen ehdotus vastaa kansainvälisestikin vallalla olevaa käytäntöä varojen siirtämisestä veroseuraamuksetta toisen palveluntarjoajan hallinnoiman sopimuksen piiriin.

Helsingin Pörssi katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vakavasti pohtia irtisanomisoikeuden ulottamista myös vanhoihin eläkevakuutus sopimuksiin, esimerkiksi 3-5 vuoden siirtymäsäännöksen kautta, sekä selvittää, millä edellytyksillä olisi mahdollista sallia palveluntarjoajan vaihtaminen. Joka tapauksessa lainsäädännön olisi mahdollistettava myös vanhojen sopimusten sijoituskohteiden laajentaminen uuden lainsäädännön mukaiseksi. Tällöin vanhojen

eläkevakuutus sopimusehdot muutettaisiin mahdollisimman pitkälle vastaamaan uutta lainsäädäntöä.

Nostoaika

Nostoperustetta ei ole määritelty hallituksen esityksessä pitkäaikaissästämisestä, vaan nostoaikaa koskevat määräykset ovat ehdotetussa verolaissa.

Pitkäaikaissästämiseen liittyvän verolakiehdotuksen mukaan verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä olisi, että pitkäaikaissästäjä voitaisiin maksaa työeläkelakien mukaisesta työeläkeistä lähtien ja että sopimukseen perustuvaa suoritusta maksetaan vähintään 10 vuotta. Lakisääteisen eläkeiän jälkeinen jokainen työssäolovuosi vähentäisi takaisinmaksua kahdella vuodella.

Helsingin Pörssi pitää ehdotusta 10 vuoden nostoajasta liian pitkänä ja katsoo, että säästämiseen perustuvien suoritusten maksamisesta tulisi voida vapaasti päättää. Tästä voitaisiin sopia esimerkiksi säästösopimuksessa. Oletettavaa on, että tavanomainen säästösopimukseen perustuva säästöaika tulevaisuudessa eläkeiän nousu huomioonottaen on noin 30 vuotta. Perusteltua olisi, että säästäjä pitkäjänteisen säästämisen jälkeen saisi itse parhaaksi katsomallaan tavalla nostaa säästövaransa joko määrääikana (esimerkiksi kaksi vuotta) tai jopa kerralla eläkeiän saavutettuaan. Mikäli jatkovalmistelussa katsotaan, ettei Helsingin Pörssin ehdotus sopimuksenvaraisuudesta ole mahdollinen, tulisi 10 vuoden määrääikaa lyhentää viiteen vuoteen.

Verovähennys oikeus

Verovelvollisella on oikeus ehdotuksen mukaan vähentää tuloverolain 34 a §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksensa maksuja 5 000 euroa vuodessa omassa verotuksessaan.

Nyt ehdotettu järjestelmä suosii työuran alussa olevia nuoria, joilla on mahdollisuus säästää lähes koko työssäolonsa ajan verrattuna vanhempiin pitkäaikaissästäjiin. Väestömme ikärakenne huomioonottaen jatkovalmistelussa tulisi vakavasti harkita sitä, että siirtymäkautena verovähennys porrastetaan ikäryhmittäin. Portaittaisen mallin mukaan säästötilin avaaminen vuosien 2010 - 2012 aikana oikeuttaisi yli 40-vuotiaita esimerkiksi 7 500 euron vähennykseen / vuosi ensimmäisen viiden tai kymmenen vuoden aikana ja yli 50 -vuotiaita vastaavasti esim. 10 000 euron vähennykseen. Malli kannustaisi myös työuran loppuvaiheessa olevien suurten ikäluokkien pitkäaikaissästämistä tulevien eläkepäivien varalle.

Helsingissä 15. päivänä kesäkuuta 2009

NASDAQ OMX HELSINKI OY

Lauri Rosendahl
toimitusjohtaja